

Tayfun Yılmaz

Bilimsel Yöntemin Şekillenmesinde İdeolojik Hegemonya

Bilim; doğa, toplum, düşünceyle ilgili daha ileri bilgi edinmeye yönelik araştırma alanıdır. Bu alan; bilimsel çabaların birbirinden ayrılması ve bunlar arasında işbirliği ilkesine dayanan çalışmaları, bilim adamları ve bilimsel kurumları, araştırma yöntemlerini, bilimsel bildirimin oluşturduğu kavram ve kategoriler sistemiyle sına gereçlerini, bilimsel bir bilgi birikimine ilişkin araştırma yolları ve sonuçları gibi öğeleri kapsar. Günümüzde “bilim nedir?”, “bilimsel bilgi nedir?” türünden sorulara açık seçik yanıt veremeyecek, yürüttükleri etkinliğin konusu hakkında pek az düşünmüş veya bilimsel disiplinlerinin toplumsal yerini bilmeyen bilim insanları vardır. Bilim, kendisi hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan bir akademik entelektüeller zümresince aktarılmaktadır. Böylece bilim adamlığının bir tür mesleki teknisyenliğe indirildiği bir düzende bilimin üzerine yapılandırılabilir herhangi bir etikte bulunmamaktadır. Toplumsal işbölümünün zorunlu bir sonucu olan bilim, kafa emeğinin kol emeğinden ayrılmasından ve bilme etkinliklerinin özgül, baştan sınırlı bir grup insanın uğraşı haline gelmesinden sonra varlığını kazanmıştır. Bu sebepten, sınıflı toplumların tarihiyle bilim tarihinin başlangıcı birbirine paralellik gösterir. Bilim, içinde bilim yapılan düzenin hâkim olan üretim ilişkilerinden ve sınıfsal özelliklerinden ayrılamaz ve kendini bir üstyapısal olgu olarak yeniden üretir. Bilimin bilim için yapıldığı söylemi de böylece anlamını yitirir. Bilim sınıf için yapılır ve egemen sınıfın ideolojik hegemonyası ile şekillenir. Bilimsel bilginin anlamlandırılması, bilginin elde edilmesindeki araştırma yolları ve bilimin metodolojisi, içerisinde bilim yapılan düzenin estetik kaygıları tarafından belirlenir. Bilim öncelikle, kendisine, yanıt vermek için çalışacağı sorulara gereksinim duyar. Adına ister epistemolojik kopuş ister paradigma değişimi densen, bilimsel etkinliğe kafes ören sorular ve bunlara yanıt arama yöntemlerinin devrimci bir şekilde farklılaşması birçok kurumsal ve sosyal etkene bağlı gelişir ve insanın tarihsel süreçlerinden bağımsız olarak belirmezler. Bilim toplulukları, bilimde varılan en son aşamayı daima varılabilecek en iyi aşama olarak göstermek eğilimindedirler. O zaman da akla şu soru gelmektedir: Gerçeklik ile farklı ilişkiler kuran karşıt bilimsel kuramların mücadelesi sonunda bugüne varan bilimsel bilgi içeriği, olması gereken miydi, yoksa birçok mümkün dünyadan sadece bir tekinin, bilinmezlikten kurtarılarak yaratılıp gerçekleştirilmesi mi? Bu çalışma egemen ideolojik hegemonyanın bilimsel yöntemin şekillenmesinde nasıl bir rol oynadığını çözümlenmeye çalışacaktır.